

Piensijoittajan osakesäästötili

Anu Piironen

Tekijä Anu Piironen	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Piensijoittajan osakesäästötili	Sivu- ja liitesivumäärä 35
<p>Tämän opinnäytetyön päätavoitteena oli selvittää mikä on vuonna 2020 Suomeen tuleva uusi osakesäästötili. Osatavoitteina oli tutkia tarkemmin osakesäästötilin verotusta, suoran osakesijoittamisen eroa osakesäästötilin kautta tehtyihin osakesijoituksiin sekä tarkastella tilistä koituvia hyötyjä ja haittoja. Koska muut Pohjoismaat ovat ottaneet jo aikaisemmin osakesäästötilin kaltaisen tilin käyttöönsä, oli yhtenä alatavoitteena vielä vertailla Suomeen tulevaa tiliä muiden Pohjoismaiden samankaltaisiin tileihin.</p> <p>Opinnäytetyö on tehty tutkimuksellisenä työnä ja tarkemmin kvalitatiivisena- eli laadullisena tutkimustyönä. Yhtenä menetelmänä työssä on käytetty kirjallisten lähteiden analyysiä, eli työhön tarvittava aineisto on koottu ainoastaan kirjallisista lähteistä. Lähteinä ovat olleet kirja-, artikkeli- ja verkkosivulähteet. Näitä edellä mainittuja lähteitä on tutkittu ja analysoitu, jonka avulla on luotu selkeä ja johdonmukainen viitekehys ja empiria aiheeseen sekä tutkimukseen.</p> <p>Teoreettinen viitekehys käsittelee sijoittamista ja säästämistä suomalaisten kotitalouksien näkökulmasta laajemmin, mutta tarkastelee yksityiskohtaisemmin osakesijoittamista. Viitekehyksessä on käyty empiirisen osion ymmärtämisen kannalta tärkeimmät asiat, jonka myötä työ etenee johdonmukaisesti eteenpäin.</p> <p>Empiirinen osio koostuu eduskunnan keväällä 2019 hyväksymän lain mukaisen osakesäästötilin sekä muiden Pohjoismaiden samankaltaisten tilien esittelyistä, jonka jälkeen on esitelty työn tuloksia.</p> <p>Tulosten lopputuloksena voidaan todeta Suomen osakesäästötilin olevan muiden Pohjoismaiden samankaltaisia tilejä rajoitetumpi, mutta verotukseltaan muiden sijoitustuotteiden kanssa yhdenmukaisempi, poikkeuksena suora osakesijoittaminen.</p> <p>Lopun pohdinta osuudessa tarkastellaan saatuja tuloksia ja tehdään niistä johtopäätöksiä. Vielä viimeiseksi on lyhyesti yleistä pohdintaa opinnäytetyön aiheesta ja omasta oppimisesta opinnäytetyöprosessin myötä.</p> <p>Työ on tehty keväällä 2019, jolloin osakesäästötiliä ei Suomessa vielä ole otettu käyttöön. Eduskunta on kuitenkin hyväksynyt osakesäästötiliin liittyvät lait, jonka perusteella tili otetaan käyttöön vuoden 2020 alkaessa.</p>	
Asiasanat Säästäminen, Sijoittaminen, Osakesäästötili	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaukset	2
1.2	Opinnäytetyön rakenne ja menetelmä.....	2
2	Säästäminen ja sijoittaminen	3
2.1	Tuotto ja riski	3
2.1.1	Tuotto ja sen mittaaminen	4
2.1.2	Riski ja sen mittaaminen	5
2.1.3	Riskien hallinta	6
2.2	Säästö- ja sijoitussuunnitelma	7
2.3	Sijoitusinstrumentit	7
2.3.1	Talletus.....	7
2.3.2	PS-tili	8
2.3.3	Osake	8
2.3.4	Rahasto	10
2.3.5	Muut	11
3	Osakesijoittaminen	13
3.1	Tuotto ja riski osakemarkkinoilla.....	13
3.2	Perustunnusluvut.....	14
3.2.1	Osakekohtainen tulos.....	15
3.2.2	P/E -luku.....	15
3.2.3	Osinkotuotto- %.....	16
3.3	Verotus ja kulut.....	16
3.4	Arvo-osuustili	18
3.5	Pörssi	19
4	Osakesäästötili	21
4.1	Käyttöönotto	21
4.2	Verotus	22
4.3	Muulla	23
4.3.1	Ruotsin investeringssparkonto	24
4.3.2	Norjan aksjesparekonto.....	24
4.3.3	Tanskan aktiesparkonto	25
4.4	Tulokset.....	25
5	Pohdinta.....	28
5.1	Tulosten tarkastelu	28
5.2	Johtopäätökset	29
5.3	Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi	30
	Lähteet	32

1 Johdanto

Sijoittaminen ja säästäminen, on meille kaikille arkipäivää. Suomalaiset ovat varovaisia sijoittajia ja säästävät ennemminkin pahan päivän varalle. Kansaa tulisi kannustaa enemmän säästämään ja sijoittamaan, koska ylimääräisten säästöjen kerryttyä niiden tuottava sijoittaminen olisi kannattavaa. Tuottoa on kuitenkin mahdollista saada vain ottamalla riskiä.

2000-luvulla suomalaisten säästäjien mahdollisuudet sijoittamisen suhteen ovat merkittävästi parantuneet. Rahoitusmarkkinat ovat kasvaneet ja saaneet lukuisia uusia sijoitusinstrumentteja, mutta silti pankkitalletukset ovat edelleen suosituin säästämisen ja sijoittamisen muoto Suomalaisille.

Suomi on nyt ottamassa askeleen eteenpäin muiden Pohjoismaiden tavoin, sillä eduskunta on hyväksynyt lain, jonka mukaan Suomessa otetaan käyttöön piensijoittajille suunnattu osakesäästötili. Laki astuu voimaan 2020 vuoden alussa. Tilille on asetettu siirrettäväksi enintään 50 000 euroa, minkä vuoksi puhutaan piensijoittajan osakesäästötilistä. Tilin on tarkoitus innostaa suomalaisia sijoittamaan.

Paljon odotettu osakesäästötili on saanut vilkasta keskustelua aikaan sekä puolesta että vastaan. Tämä opinnäytetyö tutkii, mikä tuleva osakesäästötili tulee olemaan ja miten se vaikuttaa suomalaisten sijoittamiseen.

Muut Pohjoismaat ovat Suomea edellä ottaneet jo käyttöönsä kyseisen tilin maakohtaisin ominaisuuksin ja tässä opinnäytetyössä tullaankin vertailemaan Suomeen tulevaa osakesäästötiliä muiden Pohjoismaiden samankaltaisiin tileihin.

1.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaukset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia Suomessa vuonna 2020 voimaan astuvaa piensijoittajille suunnattua uutta sijoittamisen työkalua osakesäästötiliä. Koska Suomessa ei kyseistä tiliä vielä ole, on päätavoitteena selvittää tilin perustana olevan lainsäädännön myötä, millainen on tuleva uusi osakesäästötili. Tähän pyritään seuraavien osatavoitteiden kautta:

-Miten tiliä tullaan verottamaan?

-Miten se eroaa muiden Pohjoismaiden samankaltaisista tileistä?

-Mitä hyötyjä ja haittoja osakesäästötilissä on, sekä sijoittajien että rahoitusmarkkinoiden näkökulmasta?

-Miten se eroaa suorasta osakesijoittamisesta?

Työn rajaus perustuu siihen lainsäädäntöön, joka tekohetkellä tilistä on tiedossa.

1.2 Opinnäytetyön rakenne ja menetelmä

Tämä tutkimuksellinen opinnäytetyö on menetelmältään laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, joka noudattaa perinteisen opinnäytetyön rakennetta. Rakenne koostuu alun johdannosta, jota seuraa teoreettinen viitekehys eli tietoperusta. Heti viitekehysten jälkeen tulee työn empiirinen osio ja lopun pohdinta luku. Työssä käytetään yhtenä menetelmänä kirjallisten lähteiden analyysiä, jonka myötä työhön tarvittava aineisto kootaan kirjallisista lähteistä. Käytettyjä lähteitä tulkitaan ja analysoidaan luomalla selkeä ja johdonmukainen tietoperusta ja empiria aiheeseen ja tutkimukseen. Lähteet tullaan merkitsemään työn loppuun.

Tarkemmin kuvattuna teoreettinen viitekehys käsittelee säästämistä ja sijoittamista yleisellä tasolla sekä riskin ja tuoton muodostumista. Eri säästämisen ja sijoittamisen muodot yksilökohtaisin ominaisuuksin käydään myös viitekehyksessä läpi, mutta tarkemmin siinä syvennytään osakesijoittamiseen, sen riskeihin ja tuottoihin sekä verotukseen. Tietoperustan jälkeinen empiirinen osuus tutkii osakesäästötiliä sen tämän hetkisen tiedossa olevan lainsäädännön avulla. Myös muiden Pohjoismaiden samankaltaiset tilit maakohtaisin ominaisuuksin tullaan esittelemään työn empiirisessä osiossa, joka lopulta päättyy työn tuloksiin. Pohdinta on opinnäytetyön viimeisin luku, jossa tarkastellaan työn tuloksia ja tehdään johtopäätöksiä tilin kannattavuudesta ja hyödyllisyydestä. Työn loppuun tulee näkyville työhön käytetyt kirja-, verkko- ja artikkelilähteet, mutta koska kirjallisia lähteitä kyseisestä osakesäästötilistä ei vielä ole, on lähteinä tiedon hakemiseen aiheesta empiirisen osan tekemiseen käytetty hallituksen esitystä sekä mahdollisia luotettavia verkko- ja artikkelilähteitä.

2 Säästäminen ja sijoittaminen

Suomalaisten säästäjien mahdollisuudet sijoittamiseen ovat parantuneet radikaalisti viimeisten kahden vuosikymmenen aikana. Silti suomalaisten tileillä makaa lähemmäs 90 miljardia euroa pankkitilien matalista koroista huolimatta. Tänä päivänä tarjolla on kotimaisia, että kansainvälisiä sijoitusrahastoja, mikä tekee sijoittamisen helpoksi ympäri maailmaa. Vaikka rahoitusmarkkinat ovat laajentuneet, sijoitusinstrumenttien valikoima suurentunut ja talletustilien tuottoa alettu verottaa, on pankkitalletusten suosio säilynyt ja niiden määrä ollut kasvussa verraten muihin sijoitusmuotoihin.

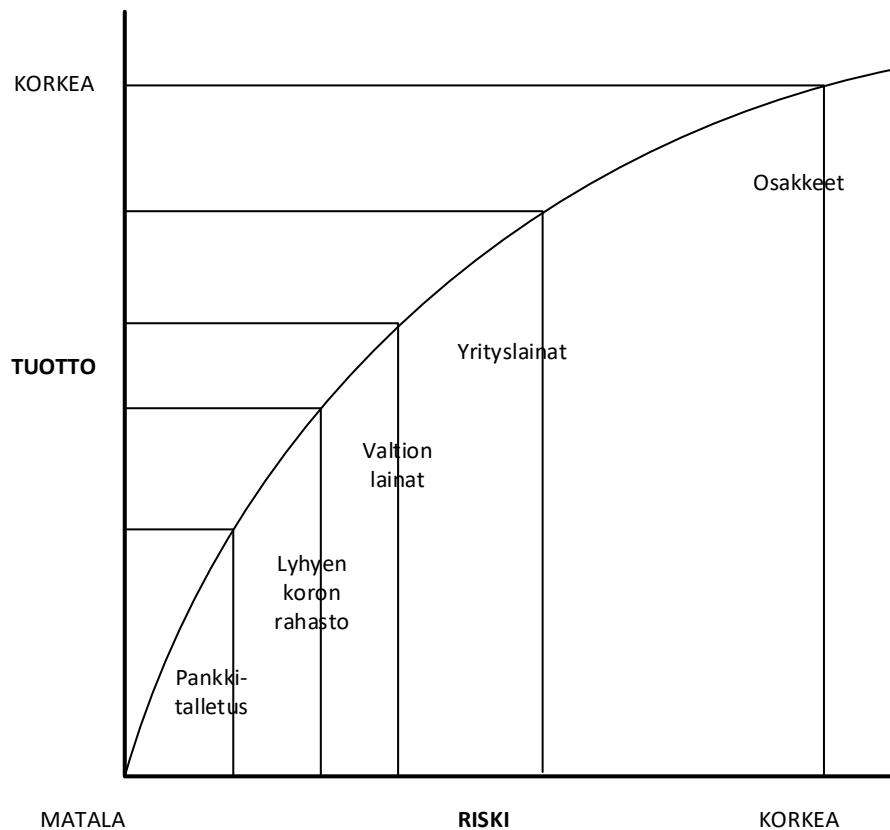
(Knüpfer & Puttonen 2018, 68-69.)

Säästämisen ja sijoittamisen ero on häilyvä. Voidaan kuitenkin katsoa, että säästäminen on varojen sivuun laittamasta myöhempää tarvetta varten ja sijoittamisessa kyse on voiton tavoittelemisesta säästetyille omaisuudelle. Säästöt ja sijoitukset voidaan jakaa korkosijoituksiin ja osakesijoituksiin. Korkosijoitukset ovat luonteeltaan matala riskisiä, jonka vuoksi ne katsotaan turvallisiksi ja niillä pyritään varojen säilymiseen. Tuotoltaan korkosijoitukset ovat hillittyjä ja säännöllisesti tuottavia. Tavallisin korkosijoitus on talletus. Toisin kuin korkosijoitukset, ovat osakesijoitukset korkea riskisiä ja pitkällä aikavälillä muita sijoitusmuotoja tuottavampia. Osakkeisiin sijoittaessa piilee kuitenkin aina riski omaisuuden menettämisestä osittain tai kokonaan. (Finanssiala ry 2018a)

Sijoittaminen ja säästäminen voi olla myös aktiivista tai passiivista. Aktiivisessa sijoittamisessa tarkastellaan sijoituskohteita ja tuotto-odotuksia, kun taas passiivisessa sijoittamisessa ei tutkita sijoituskohteiden tulevaisuuden näkymiä, vaan sijoitetaan ennalta määrätyn suunnitelman mukaisesti. Esimerkiksi indeksirahastoihin sijoittaessa sijoitetaan indeksiin mukaan. (Finanssiala ry 2018a)

2.1 Tuotto ja riski

Sijoittamisessa ja säästämisessä tuotto ja riski ovat aina kytköksissä toisiinsa. Mitä korkeampi tuotto-odotus sitä korkeampi riski. Alhaisen riskin sijoituskohteella on matala tuotto-odotus ja sijoituksen menettämisen uhka on pienempi, kun taas korkean riskin sijoituskohteella tuotto-odotus on korkea, mutta sijoituksen menettämisen uhka on suurempi. Seuraavassa kuviossa on esitetty eri sijoituskohteiden tuoton ja riskin suhdetta toisiinsa. (finanssiala ry 2018a)

Kuvio 1. Tuoton ja riskin suhde eri sijoitusinstrumenteilla. (mukaillen Puttonen&Repo 2011, 34.)

2.1.1 Tuotto ja sen mittaaminen

Jokainen haluaa säästöilleen ja sijoituksilleen tuottoa ja siksi onkin merkitsevää, miten varat jaetaan korkosijoituksiin ja osakesijoituksiin. Tuotoltaan hillittyjä ja turvallisia ovat korkosijoitukset, joita ovat erilaiset säästö- ja määräaikaistalletukset. Korkosijoituksissa tuotto syntyy koroista ja mahdollisista arvonnousuista. Niillä tavoitellaan säännöllistä tuottoa varoja menettämättä. Osakesijoitukset ovat pitkällä aikavälillä tuottavin vaihtoehto, ja niillä yritetäänkin kasvattaa säästöjen ja sijoitusten tuottoa. Osakesijoitusten tuotot syntyvät osingoista ja arvonnousuista. Säästettävien ja sijoitettävien varojen jakoon korkosijoitusten ja osakkeiden välillä vaikuttaa jokaisen henkilökohtainen riskinottokyky ja aikaväli. (finanssialalle, säästämisen ja sijoittamisen perusteet)

Realisoituneita tuottoja on helppo analysoida, sillä sijoituksen kokonaistuotto voidaan helposti laskea mille tahansa arvopaperille summaamalla tietyllä sijoitusperiodilla saadut kasvovirrat ja hinnan muutos. Tuotto-odotuksen laskeminen on taas haastavampaa ja sijoituspäätökset tulee tehdä tulevaisuutta arvioiden. Historiallista aineistoa käyttämällä voidaan laskea tulevaisuuden tuotto-odotus, tuoton keskiarvon ja keskihajonnan avulla, sillä saatuja arvoja voidaan käyttää arvioina tulevaisuudesta tuottojen suhteen.

(Knüpfer & Puttonen 2018, 134-137.)

2.1.2 Riski ja sen mittaaminen

Sijoittamiseen ja säästämiseen liittyy aina erilaisia riskejä. Mikään sijoitus ei ole kokonaan riskitön. Riski tarkoittaa käytännössä sijoituksen tuottavan odotettua huonommin sekä sijoitettujen varojen osittaista tai kokonaan menettämisen mahdollisuutta. Talletukset ja valtion liikkeelle laskemat joukkolainat ovat sijoituskohteista matala riskisimpiä ja osakkeet taas korkea riskisimpiä. Osakesijoittamisen tuoton ja riskin mittaamista sekä riskienhallintaa käsitellään omassa pääluvussa enemmän. Koska riskiä voidaan mitata erilaisin riskimittarein, on seuraavaksi esitetty muutama erilainen riskin mittaamiseen käytetty riskimittari. (Kontkanen 2015, 105&108.)

Tuoton keskihajonnalla eli volatiliteetilla mitataan tuoton vaihtelun suuruutta tietyllä ajanjaksolla. Se on riskin mittari, joka mittaa sijoituksen kokonaisriskin määrää tuottojen hajontana odotusarvon ympärillä. Se lasketaan tuoton varianssin kautta ja ilmoitetaan prosentteina, jolloin arvojen vertailu on helpompaa. Kun arvot heilahtelevat merkittävästi keskiarvostaan, kasvaa sijoituksen volatiliteetti suuremmaksi ja sen myötä riskikin. Volatiliteetti saadaan laskemalla seuraavan kaavan mukaan:

$$\sigma(r) = \sqrt{\sigma^2(r)}$$

, jossa volatiliteetti on yhtä kuin varianssin neliöjuuri. (Knüpfer & Puttonen 2018, 136.)

Riskikorjatun tuoton mitta on Sharpen. Se saadaan jakamalla tuottolisä (sijoituksen tuosta vähennetty riskitön korko) sen sisältämällä volatiliiteetilla (kokonaisriski eli tuoton keskihajonta) seuraavan kaavan mukaisesti:

$$S = \frac{E(R-R_f)}{\sigma}$$

Mitä suurempi Sharpen luku on, sitä paremmin kyseinen sijoitus on tuottanut sen sisältämään riskiin katsottuna. (Nasdaq 2017, 104.)

2.1.3 Riskien hallinta

Riskien hallintaan liittyy yleisellä tasolla keskeisesti portfolioteoria, jonka tarkoituksena on hajauttaa riskiä. Portfolio eli tutummin sijoitussalkku on useamman yksittäisen eri sijoituskohteen kompleksi. Riskiä voi siis pienentää kokoamalla sijoitussalkku hajauttaen eri kohteisiin kuten osakkeisiin, rahastoihin ja joukkovelkakirjoihin. Eri sijoituskohteisiin sijoittaessa riskiä voi hajauttaa vielä valitsemalla tietyn sijoituskohteen eri arvopapereita. Esimerkiksi osakkeisiin sijoittaessa voi riskiä hajauttaa vielä sijoittamalla eri yhtiöiden osakkeisiin. Hajauttamisella voidaan siis vähentää esimerkiksi maantieteellistä-, toimialakohtaista- ja yritysriikiä. (Knüpfer &Puttonen 2018, 141-147.)

Tuotto portfoliolle lasketaan summaamalla yksittäisten sijoituskohteiden tuotot painottaen ne sijoituskohteiden painolla salkussa. On huomioitavaa, että yhteenlasku ei sovellu varianssin laskemiseen. Kun portfolion sisältämien osakkeiden tuotot eivät ole korreloituneita keskenään niin portfolion arvo vaihtelee vähemmän kuin yhden ainoan arvopaperin. Hajauttamalla voidaan siis vähentää riskiä, vaikka tuotto-odotus pysyisi entisellään.

Sijoittaja muodostaa oman riskinsietokykynsä ja tuotto-odotustensa mukaisen portfolion itselleen. Hajauttamisesta saatava etu pohjautuu portfolion arvopapereiden hintojen vaihtelevuuteen. Sen suuruuteen vaikuttaa eri arvopapereiden määrä ja tuottojen keskinäinen korrelaatiokerroin. (Knüpfer &Puttonen 2018, 141-147.)

2.2 Säästö- ja sijoitussuunnitelma

Kun etukäteen selvittää itselleen mitä varten ja miten, on suunnitelmallinen ja tuottava säästämien ja sijoittaminen paljon helpompaa. On siis tärkeää luoda säästö- ja sijoitussuunnitelma jo heti alkuun. Kaikki lähtee liikkeelle lähtötilanteen hahmottamisesta. Suunnitelma havainnollistaa henkilökohtaisen varallisuuden, tavoitteet säästämiseksi ja sijoittamiseksi sekä riskinsiedon. Tavoitteet auttavat sijoitustuotteiden- ja kohteiden valinnassa. Sijoitussuunnitelmaa on hyvä käydä läpi ajan kuluessa ja päivittää, koska elämäntilanteet muuttuvat ajan myötä. (Finanssiala ry 2018b)

2.3 Sijoitusinstrumentit

Useat eri sijoittamisen ja säästämisen vaihtoehdot tarjoavat mahdollisuuden valita omien mieltymystensä ja tarpeidensa mukaisen tuotteen. Jokainen sijoitustuote on omanlaisensa ja jokaisella on näin omat riskinsä sekä tuotto mahdollisuutensa. Sijoituksissa inflaatio saattaa olla suurempaa kuin tuotto, arvopapereiden hallintokulut nousevat liian korkealle tai pörssikurssit heiluvat. Suomalaisille tutun ja turvallisen pankkitalletuksen rinnalla on myös muita sijoitusmuotoja, kuten: osakkeet, rahastot, PS-tili ja monia muita eri vaihtoehtoja. Seuraavissa alaluvuissa on esitelty tarkemmin edellä mainittuja tavanomaisimpia sijoitusmuotoja. (Finanssiala ry 2018c)

2.3.1 Talletus

Perinteisin ja yleisin säästämisen vaihtoehto on talletus. Talletuksen voi tehdä säästö- ja talletustileille, jossa ne tuottavat vakaata tuottoa niille maksettavan koron myötä. Talletuksesta käytetään yleisimmin nimitystä pankkitalletus. Talletuksille maksettava korko on hyvin pientä minkä vuoksi talletukset ovat hyvin pieniä riskisiä. Vaikka säästö- ja talletustilit ovatkin käyttötilejä korkeampi korkoisia, voi niissä olla ehtoja nostorajoitteen suhteen. (Finanssiala ry 2018d; Sijoitustieto 2018)

Talletusten tuotto syntyy koroista, jotka ovat tavallisesti kiinteäkorkoisia, joko sidottu pankin omiin viitekorkoihin tai Euribor -korkoihin. Korkotuotoista maksetaan lähdevero, jonka koron maksaja perii automaattisesti, eikä tallettajan tarvitse ilmoittaa sitä veroilmoituksessaan. Pankkitalletusten riskiin vaikuttaa suurelta osin lainmukainen luotettavuus, turvallisuus ja salassa pysyminen. Suomessa pankit, jotka ottavat talletuksia vastaan, on kuuluttava talletussuojarahastoon. Tilanteessa, jossa pankki joutuu maksukyvyttömäksi, korvaa rahasto talletukset 100 000 euroon asti yhtä pankkia ja sen tallettajaa kohden. Talletussuoja ei kuitenkaan suojaa kaikilta riskeiltä. Huomattavin riski talletuksissa on inflaatio, jota ei pankkien talletuksille tarjoamat korot edes suojaa täysin. (Kontkanen 2015, 108.)

2.3.2 PS-tili

Pitkäaikaissästäminen eli PS-säästäminen on sidottua säästämistä eläkeikää varten. Säästäjä tekee säästösopimuksen palveluntarjoajan kanssa ja tallettaa rahaa PS-sopimukseen kuuluvalla PS-tilille. Palveluntarjoajia voivat olla pankit, rahastoyhtiöt ja sijoituspalveluyritykset ja niihin rinnastettavat Suomessa toimivat ulkomaiset palveluntarjoajat. Tililtä varoja sijoitetaan eri sijoitustuotteisiin: talletustileille, osakkeisiin, rahastoihin ja joukkovelkakirjalainoihin. Säästösopimukseen määritellään mihin kohteisiin varoja sijoitetaan. Tilille suoritettavat talletukset voivat olla vain rahaa ja samoin tililtä voi nostaa vain rahaa, ei arvopapereita. Varoja voi nostaa tililtä vasta säästäjän eläkeiässä tai jonkin erityisen henkilökohtaisen tapahtuman myötä kuten esimerkiksi avioeron sattuessa, jolloin se vastaa laissa määriteltyä sidottua pitkäaikaissästöä. Säästöjä verotetaan vasta niitä nostettaessa. (Kontkanen 2015, 140-141; Korpela 2016, 135-136.)

Valtio tukee PS-säästäjää verovähennyksellä. Vuodessa pääomatuloista vähennettävän verovähennyskelpoisen suorituksen suuruus on enintään 5 000 euroa. Säästö pääoma ja sille kertynyt tuotto verotetaan pääomatulona vasta varoja nostettaessa. Sijoituksista syntynyt voitto säästöaikana on siis tuloverovapaata. Säästöjen nostoon on kuitenkin asetettu ehtoja. Säästöjä on nostettava vähintään 10 vuoden ajan ja vuodessa vähimmäisnosto saa olla vähintään 2 000 euroa. Varojen kertanosto on myös mahdollinen raskauttavalla syyllä. Vähennyskelpoisia ei verotuksessa ole sijoitusten arvonalentumiset ja PS-tiliin liittyviä kulut. (Kontkanen 2015, 147-148; Korpela 2016, 135-138.)

PS-tilin tuotto syntyy PS-tilin kautta tehtyjen sijoitusten tuotoista, sekä tilille sijoitettujen varojen verohyödyistä. Mitä riskisempiin tuotteisiin PS-tililtä sijoitetaan, sitä suurempi on riski myös tappioon. Hyöty mikä verovähennyksestä tulee, selviää vasta tiedettäessä, minkälainen tuotto on saatu säästöille ja veroedulle säästöajan lopussa. PS-tili ei ole myöskään aivan kulutun. Siihen liittyy mahdollisia tilinhoitokustannuksia ja tilinavauskuluja säästösopimuksen puitteissa. Pitkäaikaissästäminen voi kestää jopa kymmeniä vuosia, jolloin se luo riskin verolainsäädännön muuttumiseen säästöajalla. PS-tilin sijoitetuilla varoilla on myös omat riskinsä epäonnistua. (Kontkanen 2015, 148.)

2.3.3 Osake

Säästäjille osakkeet ovat hyvä sijoituskohte, sillä ne tarjoavat keskimääräistä paremman tuoton kuin muut sijoitusmuodot. Osakeyhtiön osake on osaomistus yrityksestä ja sen varallisuudesta. Se on yksi osuus osakeyhtiön osakepääomasta. Osakkeen omistus oikeuttaa yhtiön voitonjakoon eli osinkotuottoon ja esimerkiksi äänioikeuteen yhtiökokouksessa.

Osake on osakeyhtiölle itselleen keino saada omanpääoman ehtoista rahoitusta. Osake voi olla pörssiosake tai listaamaton osake riippuen onko yhtiö listautunut pörssiin vai ei. Yhtiön osakkeilla voidaan käydä julkista kauppaa pörssissä, jos yhtiö on listautunut pörssiin. Listaamattomia osakkeita voi taas ostaa suoraan osakkeen myyjältä. Tyypillistä osakkeille on voimakkaat kurssien nousut ja laskut. (Nasdaq 2017, 17. 35.)

Osakeyhtiöillä voi olla eri osakesarjoja eli osakelajeja. Eri lajiset osakkeet eroavat toisistaan niiden omistajien oikeuksien ja velvollisuuksien erilaisuuden suhteen. Pääsääntöisesti osakkeenomistajalla on kuitenkin oikeus osinkoon ja päätöksen tekoon yhtiökokouksessa. Osingon suuruus ja äänien määrä yhtiökokouksessa vaihtelee eri osakelajien kesken. Yhtiön osakelajit erotetaan erilaisin tunnuksin toisistaan, esimerkiksi A ja B merkinöillä. Erojen merkitys selviää jokaisen yrityksen vuosikertomuksesta tai yhtiöjärjestyksestä. Osakelajien eri oikeudet vaikuttavat niiden välisten markkinahintojen erilaisuuteen. (Nasdaq 2017, 17. 35.)

Osakkeelle ei ole määrätty tiettyä yhtä hintaa vaan osakkeen arvo voidaan määritellä usealla eri tavalla. Yksi tapa on määritellä osakkeen nimellisarvo, joka on se rahamäärä, joka vastaa yhden osakkeen osuutta yrityksen taseessa olevasta koko osakepääomasta. Toinen tapa on osakkeen markkina-arvo, joka on se hinta, jolla osakkeen julkista kauppaa kulloinkin käydään. Kysyntä ja tarjonta siis määräävät markkinahinnan osakemarkkinoilla. Vielä yhtenä tapana on määrittää osakkeen kirja-arvo eli substanssiarvo. Se on oman pääoman tasearvo osaketta kohden. (Pörssisäätiö 2017, 9-12.)

Tuotto osakesijoituksista koostuu osakkeen omistajille maksettavista osingoista ja osakkeen arvonnoususta. Tuotto on aina epävarmaa, sillä se on kokonaan riippuvaista yhtiön menestyksestä. Yhtiön maksama osinko on osuus yhtiön voitoista ja se ilmaistaan euroina per osake. Sijoituksena osake on likvidi ja se on helposti ja nopeasti muutettaessa rahaksi, jolloin arvonnousu realisoituu myyntivoitoksi. Tuottoprofiilinsa suhteen osakkeet voidaan jakaa tuotto- ja kasvuosakkeisiin. Tuotto-osakkeen osinkotuotto on korkea ja vakaa, arvonnousun ollessa vähäistä. Kasvuosakkeen osinkotuotto on pientä, tuoton muodostuessa mahdollisesta markkina-arvon noususta tulevaisuuden kasvuodotuksien toteutuessa. (Pörssisäätiö 2017, 9-12.)

Koska osakekurssien heilahtelu on voimakasta, on osake sijoituskohteena korkea riskinen. Riskiä voi kuitenkin pienentää hajauttamalla ja tekemällä pitkän aikavälin osakesijoituksia. Riskien lisäksi osakesijoittamiseen liittyy kuluja niin kuin muihinkin sijoitustuotteisiin. Osakekaupasta syntyy kuluja ostaessa ja myydessä osakkeita. Nämä kaupankäynti-

kulut ovat aina välittäjäkohtaisia. Kaupankäyntikulujen lisäksi on maksettava veroa. verotus katsoo osingot ja myyntivoitot pääomatuloiksi. Osingoista 85% on verotettavaa pääomatuloa ja 15% on verovapaata tuloa. Myyntivoitot ovat täysin pääomatuloverotettavaa tuloa. (Pörssisäätiö 2017, 9-12.)

2.3.4 Rahasto

Osakkeisiin on mahdollista sijoittaa suoraan tai välillisesti. Välillisesti niihin voi sijoittaa sijoitusrahastojen kautta helposti ja vaivattomasti. Sijoitusrahasto on osakkeista ja muista arvopapereista koostuva rahasto, jonka omistavat siihen sijoittaneet yksityiset henkilöt, yhteisöt ja säätiöt. Rahasto koostuu siis säästäjien varoilla sijoitetuista useista eri arvopapereista. Rahastoyhtiö tekee sijoituspäätökset ja vastaa hallinnoinnista, mutta ei omista rahastoa. Rahasto jakautuu rahasto-osuuksiin, jotka ovat keskenään saman suuruisia. Rahasto-osuuksilla on yhtäläiset oikeudet rahastossa olevaan omaisuuteen ja sijoittajat omistavat sijoittamaansa summaa vastaavan määrän rahasto-osuuksia, jolloin omistusosuudet ei rahastossa ole saman suuruisia. Rahastoja on erilaisia ja ne jaetaan niiden sisältämien sijoituskohteiden mukaan osake-, korko-, yhdistelmä-, hedge -, indeksi - ja vipu-rahastoihin. (Nasdaq 2017, 32. 36.)

Rahaston kulut muodostuvat rahasto-osuuden hankinnan yhteydessä maksettavasta merkintäpalkkiosta ja rahasto-osuuden myydessä maksettavasta lunastuspalkkiosta, sekä näiden lisäksi peritään hallinnointi palkkio rahaston ylläpidosta aiheutuneista kustannuksista. Kulujen lisäksi rahastosijoittaja joutuu maksamaan rahasto-osuuden tuotoista eli voitto-osuuksista ja luovutusvoitoista veroa niitä nostettaessa, mutta rahaston sijoitustoiminta verotonta. Alle 1000 euron vuotuiset luovutusvoitot ovat verotonta pääomatuloa, mutta sen ylimenevältä osalta on maksettava tämän hetkisen pääomatuloverotuksen mukaan 30% veroa. (sijoitusrahastot 2019)

Rahastojen taustalla on portfolioteoria, eli riskien hajauttaminen tuoton aikaansaamiseksi. Rahaston riskit pohjautuvat siis rahastoon valikoitujen sijoituskohteiden riskeihin jolloin tuoton heilahtelu on vähäisempää. Laissa on säännelty rahaston hajauttamiselle ehtoja, jonka mukaan esimerkiksi rahasto ei saa sijoittaa varoistaan 10% enempää yhden saman liikellelaskijan arvopapereihin. Tuotto syntyy rahaston sijoituskohteiden tuotoista eli osingoista, koroista ja arvonnousuista. Sijoittaman omistama rahasto-osuus voi olla tuottoosuus tai kasvu-osuus sen tuoton jakamisen perusteella. Tuotto-osuuden omistaja saa vuosittain voitto-osuuden rahaston tuotoista, mutta vähentää tämän rahasto-osuuden arvoa tuoton verran. Tuottoja eli voitto-osuuksia ei jaeta kasvuosuuksissa, vaan ne nostattavat osuuden arvoa. (Pörssisäätiö 2015, 6&26.)

2.3.5 Muut

Koska erilaisia sijoitustuotteita on olemassa paljon ja lisää tulee markkinoille jatkuvasti, on seuraavaksi esitelty vielä muutama tuote lyhykäisyydessään läpi. Seuraavaksi käytävien joukkovelkakirjojen, ETF:ien ja johdannaisten lisäksi on mahdollista sijoittaa esimerkiksi kiinteistöihin, valuuttoihin tai vaikkapa metsään. Nämä jäävät kuitenkin tässä työssä vain mainitsemisen tasolle.

Joukkovelkakirjalaina eli Bondi (engl. Bond) on laina, joka on jaettu useisiin joukkovelkakirjoihin eli saamistodistuksiin. Nämä velkakirjat ovat keskenään saman ehtoisia. Joukkovelkakirjat ovat jälkimarkkinakelpoisia velkasitoumuksia. Tämä tarkoittaa sitä, että joukkovelkakirjoja voi ostaa ja myydä lainan liikkeeseenlaskun ja takaisinmaksun välillä. Kauppaa voidaan käydä arvopaperipörssissä tai sen ulkopuolella. (Knüpfer & Puttonen 2018, 57.)

Valtio, kunta, yritys, pankki tai muu yhteisö voi laskea liikkeeseen joukkovelkakirjalainan tarvitessaan sijoittajilta pitkäaikaista, jälkimarkkinakelpoista rahoitusta. Se voidaan laskea liikkeeseen kahdella tapaa. Joko yleisölle suunnattuna julkisena emissiona, jolloin se voidaan listata pörssiin tai private placementina, jolloin se suunnataan myyden rajatulle sijoittaja joukolle. Joukkovelkakirjalainan ehdoissa määritellään tuoton määräytyminen, joka muodostuu ensisijaisesti koroista. (Kontkanen 2015)

Suurimpana riskinä joukkovelkakirjalainassa on riski liikkeeseenlaskijan maksukyvyttömyydestä, eli riski sijoittajalle menettää sijoittamansa pääoman kokonaan tai osittain tilanteessa, jossa liikkeeseenlaskija ei kykene maksamaan sijoittajalle takaisin ehtojen mukaista tuottoa ja nimellispääomaa, sijoituksen erääntyessä. Toinen merkittävä riski on kororiski. Joukkovelkakirjasta maksettava korko verotetaan lähdeverona, jolloin sitä ei ilmoiteta tulona veroilmoituksessa. (Kontkanen 2015)

Exchange Traded Fund eli lyhyemmin **ETF** on pörssinoteerattu rahasto. ETF-rahastoilla käydään kauppaa pörssissä samoin kuin osakkeilla ja niiden hinta määräytyy markkinoilla. ETF-rahastoilla voi käydä kauppaa koko pörssipäivän. Ne sijoittavat indeksien mukaan, jonka takia ne ovat hyvin kustannustehokkaita. ETF- on erilaisia kuten esimerkiksi vivutettuja ja käänteisiä sekä tuotto-osuus- ja kasvuosuusrahastoja. Tuotto-osuusrahasto jakaa rahasto-osuuden omistajille tuottoa rahaston tuottavien osinkojen perusteella, jolloin niistä on maksettava veroa. Kasvuosuusrahastossa rahaston osinkotuotot liitetään rahaston kokonaispääomaan, jolloin veroa maksetaan luovutusvoitosta myydessä rahasto-osuus. ETF:stä saatavat tuotot ja myyntivoitot ovat pääomaverotettavaa tuloa. (Op)

Johdannaiset ovat rahoitusinstrumentteja, joiden arvo pohjautuu jonkin kohde-etuuden mukaan. Kohde-etuus voi olla korot, indeksit, raaka-aineet tai jokin mitattava asia kuten lämpötila. Kaupankäynti johdannaisilla tapahtuu johdannaispörsseissä ja pankkien sekä pankkiiriliikkeiden keskinäisillä markkinoilla. Johdannaisten ehdot ovat ennalta standardoitu johdannaispörsseissä toisin kuin pankkien ja pankkiiriliikkeiden niin kutsutuilla OTC-markkinoilla, jossa sopimuksia tehdään mukautuvien ehtojen. Erilaisia johdannaisia ovat futuurit, termiinit ja optiot. Johdannaisilla pyritään vähentämään sijoitusten riskiä tai ottamaan sitä lisää niiden kohde-etuusmarkkinoilla. (Knüpfer & Puttonen 2018, 226.)

3 Osakesijoittaminen

Osakekurssit heiluvat jatkuvasti, mutta pitkällä aikavälillä osakkeet tarjoavat muita sijoitusmuotoja paremman tuoton. Lyhyen aikavälin osakesijoittamisessa arvo voi kuitenkin laskea hyvinkin merkittävästi. Osakkeisiin sijoittaessa tuotto syntyy osakkeen mahdollisesta arvonnoususta sekä osinkotuotosta. Osakemarkkinoilla menestymiseen vaaditaan aikaa ja suunnitelmallisuutta, mutta mukaan pääsee pienilläkin summilla. Koska osake sijoitusmuotona käytiin jo aiemmin läpi, ei sitä enää tarkemmin esitellä, vaan tässä luvussa keskitytään osakesijoittamiseen nimenomaan pörssiosakkeiden myötä. (investori 2017)

3.1 Tuotto ja riski osakemarkkinoilla

Ikinä ei osakkeisiin sijoittaessa tiedä, minkälaista tuottoa osakkeet tulevat sijoittajalleen tarjoamaan. Osakekurssit nousevat ja laskevat, mutta pitkäaikaisissa sijoituksissa osakkeiden nousut ja laskut kuitenkin tasoittuvat. Osakkeet ovat muita sijoitustuotteita keskimääräisesti tuottavampi vaihtoehto, voimakkaista kurssilaskuista huolimatta. Vaikka osake on riskisijoitus, on osakemarkkinoiden keskimääräinen tuotto pitkällä aikavälillä positiivinen johtuen osakemarkkinoiden kurssien kehityksen pitkän aikavälin nousevasta suuntauksesta. Tuotto ja riski ovat aina sidoksissa toisiinsa. Mitä korkeampi tuotto-odotus sitä korkeampi riski. (Nasdaq 2017, s.28-29 & 92.)

Osakkeen tuotto suorassa osakesijoituksessa muodostuu yrityksen maksamasta voitonjakausta ja osakkeen arvonnoususta. Voitonjakona yritys jakaa osan voitostaan omistajilleen osinkona. Osingon maksun suuruudesta ja täsmäytyspäivästä päätetään yhtiökokouksessa. Osingon suuruus voidaan ilmoittaa rahassa yhtä osaketta kohden tai prosentteina. Jotta osake oikeuttaisi osinkoon, on se omistettava täsmäytyspäivänä. Efektiivinen osinkotuotto ilmaisee todellisen osinkotuotto-prosentin sille hinnalle mitä sijoittaja on osakkeesta alun perin maksanut. Se lasketaan jakamalla osingon määrä osaketta kohden osakkeen hinnalla. Osakkeelle tuottoa tuo myös markkinahinnan arvonnousu, joka realisoituu myynnin yhteydessä. Tuotto on voitollista, kun myyntihinta ylittää ostohinnan ja syntyy myyntivoittoa. Myyntitappiota syntyy osakkeen myyntihinnan ollessa ostohintaa alhaisempi. (Nasdaq 2017, 92-96.)

Osakkeen tuotosta arvonnousu tuottaa yleensä enemmän kuin voitonjako, mutta se on kuitenkin tapauskohtaista riippuen yhtiön osingonmaksukyvyistä ja osingonmaksupolitiikasta. Voidaankin puhua tuotto- ja kasvuosakkeista. Tuotto-osakkeet tuottavat merkittävän osan tuotoistaan osinkojen perusteella, kun taas kasvuosakkeiden ensisijainen tuotto

syntyy arvonnoususta, jonka ohella osingonjako on vähäistä tai sitä ei jaeta yhtään. Useampiin osakkeisiin sijoittaessa syntyy osakesalkku eli portfolio. Sen tuotto lasketaan siihen kuuluvien osakkeiden tuottojen sijoitusosuuksien painotettuna keskiarvona. (Nasdaq 2017, 92-96.)

Osakkeilla on aina riski tuottaa odotettua vähemmän. Koska osakesijoitus on sijoitus kohde yritykseen ja sen liiketoimintaan, on sijoittaja mukana sijoittamallaan pääomalla liiketoiminnan tuottomahdollisuuksissa sekä liiketoiminnan riskeissä. Riskinä voi olla osakekurssin lasku ja tuoton jääminen alle tuotto-odotuksen. Omistukseen liittyvät riskit voi jakaa markkinariskiin ja yritysrisikkiin. Kun kaikkien osakkeiden kurssikehitys on riippuvainen yleisestä taloudellisesta kehityksestä, on kyseessä markkinariski eli systemaattinen riski. Tällöin osakekurssit voivat painua alas kaikilla toimialoilla. Yritysrisikki eli epäsystemaattinen riski on olemassa tietyssä yrityksessä riippuen yrityksen ominaisista tekijöistä. Riskinä on siis osakemarkkinoita keskimääräisesti heikommin kehittyvä yrityksen osakkeen kurssi. Yritysrisikkiä on mahdollista pienentää hajauttamalla eli sijoittamalla eri osakkeisiin. Tämä ei päde markkinariskiin, mutta markkinariskiä voidaan tutkia Beta-kertoimella. (Nasdaq 2017, 98-110.)

Beta-kerroin mittaa yksittäisen osakkeen kehitystä verraten markkinoiden yleiseen kehitykseen. Beta-kertoimeksi koko markkinoille on määrätty 1. Jos esimerkiksi osakkeelle lasketaan Beta-kertoimeksi 0,4 nousee osake 0,4 prosenttia kun yleisesti markkinat nousevat yhden prosentin. Alle yhden omaavan Beta-kertoimen osake on vähempi riskisempi ja sen tuotto heilahtelee vähemmän kuin markkinat. Yli yhden Beta-kerroin kuvaa suurempi riskistä osaketta jonka tuotto heilahtelee suuremmin kuin markkinat. (Nasdaq 2017, 98-110.)

3.2 Perustunnusluvut

Tunnuslukuja käytetään työkaluina sijoituspäätösten tekemisessä laskemalla sijoitusten kannattavuutta. Tunnusluvut auttavat näkemään yhtiön taloudellista asemaa, tuloskehitystä tai markkina-arvostusta. Ne kertovat kuitenkin vain sen hehtisestä tilanteesta. Tunnuslukujen avulla pyritään vertaamaan sijoituskohdetta muihin saman toimialan ja kokoluokan kohteiden tunnuslukuihin. Jäljessä on esitelty kolme perustunnuslukua ja niiden laskentakaavat. Nämä auttavat kuvaamaan yrityksen taloudellisen tilanteen hahmottamista. Ei ole oikeita vastauksia mitä hyvän yrityksen tunnuslukujen pitäisi olla ja siksi tulokset ovat hieman suhteellisia. (OP Media 2018; Nasdaq 2017, 80.)

3.2.1 Osakekohtainen tulos

Osakekohtainen tulos eli EPS (earnings per share) on rahoituksen tavallisimmin käytetty tunnusluku. Se kuvaa yrityksen kannattavuutta ja tulevaa kasvua. Osakekohtainen tulos saadaan jakamalla yrityksen nettotulos osakkeenomistajilla olevien osakkeiden lukumäärällä:

$$\text{Osakekohtainen tulos} = \frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Osakkeiden lukumäärä}}$$

Se siis kertoo yrityksen nettotuloksen osakkeenomistajien hallussa olevia osakkeita kohden. (Nasdaq 2017,)

Koska osakekohtainen tulos ilmaisee voiton osaketta kohden kiinnostaa se osakkeenomistajia erityisesti. Osakeannin seurauksena osakkeiden lukumäärä voi tilikauden aikana muuttua on osakkeiden lukumääränä osakekohtaisessa tuloksessa käytettävä keskimääräistä osakkeiden määrää tilikauden aikana. (Sijoittaja 2017)

3.2.2 P/E -luku

P/E -luku (price/earnings ratio) kertoo, kuinka moninkertainen osakkeen nykyinen markkinahinta on yrityksen osakekohtaiseen tulokseen verrattuna. Se saadaan laskemalla osakkeen markkinahinta jaettuna yhtiön ennustettu tulos osaketta kohden:

$$\text{Yritystasolla: } P/E = \frac{\text{Yrityksen markkina - arvo}}{\text{Yrityksen nettotulos}}$$

$$\text{Osaketasolla: } P/E = \frac{\text{Osakkeen markkinahinta}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$$

P/e- lukua kutsutaan myös voittokertoimeksi, sillä se kertoo osakkeen hinnan ja voiton suhteen ja on näin yleisin ja tärkein käytetty tunnusluku. (Nasdaq 2017)

P/E –luku havainnollistaa kuinka monen vuoden päästä osake maksaa itsensä takaisin tuloksella laskettuna. Esimerkiksi osakkeen hinnan ollessa 15,00 euroa ja osakekohtainen tulos 1,50 euroa, kestää tasaisella tuloksella 10 vuotta siihen, että osake maksaisi itsensä takaisin. (Sijoittaja 2017)

P/E –luvun ollessa alle pörssin keskiarvon voi sille syitä olla monia. Yhtiö voi olla aliarvostettu tai koko pörssin arvostustaso on matalalla. Yhtiön tulos vaikuttaa myös merkittävästi. Tuloksen voimakas vaihtelu tai tuloksen kasvun pysähtyminen ja mahdollinen lasku aiheuttavat korkeaa P/E –lukua. Korkea P/E –luku taas selittyy yhtiön ollessa yliarvostettu tai koko pörssin arvostustaso on korkealla. Vakaa tulos ja tuloksen kasvu ovat myös korkean P/E –luvun selityksiä. (Sijoittaja 2017)

3.2.3 Osinkotuotto- %

Prosentuaalinen osinkotuotto kertoo osakkeen vuotuisen osingon antaman tuoton osakkeen tämän hetkisellemarkkinahinnalle prosentteina. Osinkotuotto prosentti lasketaan jakamalla osinko tämänhetkisellä osakkeen hinnalla:

$$\text{Osinkotuotto} - \% = \frac{\text{Osinko}}{\text{Osakekurssi}} \times 100$$

Osinkona on hyvä käyttää tulevaa osinkoa. Esimerkiksi jos osinko osakkeelta olisi 1,50 euroa ja osakkeen tämänhetkinen hinta olisi 15,00 euroa saataisiin osinkotuotto prosentiksi 10%. Korkea osinkotuotto -% merkitsee yrityksen jakavan korkeita osinkoja suhteessa osakkeen markkinahintaan. Matala osinkotuotto -% kertoo taas päinvastaisesta tapahtumasta. (Nasdaq 2017)

3.3 Verotus ja kulut

Verotuksella on suuri vaikutus sijoituksista saatavaan tuottoon, sillä todellinen tuotto selviää lopulta kaikkien maksettujen verojen jälkeen. Suomessa verolait ovat voimassa aina vuoden kerrallaan, jonka vuoksi seuraavat tiedot esitellään tämän hetkisten verotietojen mukaisesti. (Korpela 2016, 11.)

Osinkojen verotus on erilainen riippuen, onko kyseessä julkisesti noteerattu pörssiyhtiö vai listaamaton yhtiö. Yksityishenkilön tai kuolinpesän omistamien listattujen yhtiöiden osakkeiden osingoista veronalaista pääomatuloa on 85% ja 15% on verotuksesta vapaata tuloa. Pääomatulon verotus on progressiivista 30% verokannalla ja osinkojen sekä muiden yhteenlaskettavien pääomatulojen 30 000 euroa ylittävältä osalta 34%.

(Veronmaksajat 2018a; Veronmaksajat 2018b)

Listaamattomien yhtiöiden osinkojen verotus katsotaan osakkeelle lasketun matemaattisen arvon mukaan. Se voidaan verottaa joko pääomatulona tai ansiotulona. Jos osinko jää alle 8% sen matemaattisesta arvosta, pääomatulona verotetaan 25% saadusta osingosta ja 150 000 euroon asti siitä 75% on verotonta tuloa. Listaamattomien osinkojen ylittäessä kyseisenä vuonna 150 000 euroa, verotetaan sen ylimenevästä osasta 85% pääomatulona ja 15% siitä on verotonta. Jos taas jaettu osinko ylittää 8% sen matemaattisesta arvosta, verotetaan ylimenevästä osasta 75% ansiotulona ja näin 25% siitä on verotonta. Ansiotulona verotettaessa se on progressiivista. Matemaattinen arvo osakkeelle lasketaan yhtiön edeltävänä vuonna päättyneen taseen perusteella jakamalla yhtiön nettovarallisuus osakkeiden lukumäärällä. Laskennan suorittaa verohallinto. (Vero 2017a)

Rahasto-osuudet jakaantuvat tuotto-osuuksiin tai kasvuosuuksiin ja niiden vuosittainen tuotto sekä myyntivoitto verotetaan pääomatulona. Tuotto-osuus verotetaan vuosittain. Kasvuosuus yhdistetään rahaston kokonaispääomaan ja verotetaan vasta myydessä. Saman rahaston rahasto-osuuksia voi vaihtaa keskenään verottomasti, mutta eri rahastojen osuuksien vaihto katsotaan myynniksi. (Vero 2017b)

Myyntivoittoa eli luovutusvoittoa voi tulla arvopapereiden myynnistä tai vaihdannasta. Rahasto-osuuksien ja osakkeiden myyntivoitot verotetaan samalla tavalla. Voitto saadaan selville vähentämällä myyntihinnasta hankintahinta sekä kulut voiton hankinnasta. Nämä voiton hankkimiskulut voivat olla esimerkiksi välityspalkkiot sekä varainsiirtovero. Vaihtoehtona hankintahinnan ja voiton hankinta kulujen vähentämiselle on käyttää hankintameno-olettamaa. Se on myyntihinnasta vähintään 20%, mutta yli 10 vuotta osuuden omittaessaan saa myyntihinnasta vähentää 40%. Myyntivoitot verotetaan pääomatuloina. (Veronmaksajat 2018c; Vero 2017c)

Sijoittaja voi vähentää verotuksessaan pääomatuloista erinäisiä kuluja, jotka ovat tulleet pääomatulojen ansainnasta ja ylläpidosta. Yksi merkittävin verovähennys pääomatuloihin on myyntitappiot. Myyntitappiot on oikeus vähentää kyseisenä verovuonna ja takautuvasti viimeisen viiden vuoden ajalta. Toinen merkittävä vähennysoikeus on pääomatuloa tuotta-

vien arvopapereiden hoidosta ja säilyttämisestä aiheutuneiden menojen eli kaikkien kaupankäyntikustannusten vähentäminen. Vähennys voidaan tehdä vain 50 euron omavastuun ylittävältä osalta. Näitä kuluja ei voi kuitenkaan vähentää hankintameno-olettamaa käyttäessä. Vähennyskelpoisia pääomatuloista ovat myös arvopapereiden hankintaan otetun lainan korot. (Nasdaq 2017, 115.)

Ulkomaisten osakkeiden osingoista peritään ulkomailla yleensä lähdevero. Suomessa verottaja huomioi jo maksetun lähdeveron hyvittäen sen lopullisessa verotuksessa siten että sijoittajalle jää maksettavaksi jäljelle jäävä vero-osuus. Lopulliseksi veroprosentiksi muodostuu siis sama kuin kotimaisten osakkeiden osinkojen verotuksessa. Jos osingon maksaja ei ole EU-maasta tai maasta, jonka kanssa Suomi ei ole solminut verosopimusta, on osingot Suomessa kokonaan veronalaista tuloa lähdeveron jälkeen. (Vero 2017d)

3.4 Arvo-osuustili

Jokaisen aloittavan osakekaupankäyjän on avattava itselleen arvo-osuustili. Se on jokaisen osakkeen, joukkovelkakirjalainan tai muun arvo-osuusmuodon omistajan henkilökohtainen tili pankin tai pankkiiriliikkeen ylläpitämässä arvo-osuusrekisterissä. Yhteisomistuksessa olevat arvo-osuudet ovat poikkeuksena yhteisomistustilillä. Rekisterissä oleville arvo-osuustileille kirjataan kaikki arvo-osuus omistukset, jonka vuoksi paperisista arvopapereista on luovuttu. Omistaja saa tiliotteen omistamastaan arvo-osuustilistä, josta käy ilmi omistukset ja tuotot. Tietoja tarvitaan verotusta varten. (Nasdaq 2017)

Arvo-osuustilin tiedoista on käytävä selväksi tilin omistaja, arvo-osuuksien luonne sekä niiden lukumäärä. Tilin omistajaan kohdistuvat oikeudet ja rajoitteet käyvät myös ilmi tilin tiedoista. Arvo-osuustilin lisäksi tulisi olla toinen tili jonne arvo-osuuksien tuotot maksetaan ja josta mahdolliset palvelumaksut veloitetaan. Koska arvo-osuustili kuuluu rekisterisalaisuuden piiriin. (Minilex 2015-2019)

Sijoittajien arvo-osuustilit muodostavat arvo-osuusrekisterin, jota ylläpitää suomessa Euroclear Finland Oy. Koska finanssimarkkinoiden toimivuuden kannalta arvopaperikauppojen ja omistaja vaihdosten rekisteröinti ja tietojen oikeellisuudesta sekä ajantasaisuudesta huolehtiminen on tärkeää, kirjataan rekisteriin kaikki arvopaperikaupat ja muut omistusten siirrot ja transaktiot. (Alhonsuo, Nisén, Nousiainen, Pellikka & Sundberg 2012. 104.)

3.5 Pörssi

Osa kansainvälistä Nasdaq-konsernia on Nasdaq Helsinki Oy, joka ylläpitää suomessa säänneltyä markkinaa eli Helsingin Pörssiä sekä monenkeskisen kaupankäyntijärjestelmän (MTF) First North Finlandin markkinaa, joka on kauppapaikkana vähemmän säännelty kuin säännelty markkina. Arvopaperipörssi on kauppapaikka, joka järjestää yleiseen liikkeeseen lasketuilla ja vaihdantakelpoisilla arvopapereilla käytävää säänneltyä julkista kaupankäyntiä. Kaupankäynti pohjautuu sijoittajien välittäjille annettuihin osto- ja myyntitoimeksiantoihin, jotka pörssin sääntöjen mukaan täsmäytetään kaupoiksi. (Finanssivalvonta 2018)

Julkinen kaupankäynti on pörssissä tapahtuvaa kauppaa, jonka myötä osakkeelle muodostuu markkinahinta. Ainoastaan pörssiin listautuneiden pörssiyhtiöiden osakkeilla voidaan käydä pörssissä julkista kauppaa. Suomessa julkista osakekauppaa voi käydä Helsingin pörssissä ja First North –markkinapaikalla. Suomalaisten pörssiyhtiöiden osakkeiden kaupankäynti suurimmaksi osaksi tapahtuu suomen pörssissä, mutta jotkin yhtiöt ovat listautuneet joihinkin muihin pörsseihin. (Nasdaq 201717,39-46.)

Kauppaa käydään pörssissä elektronisesti yleensä välittäjän kautta. Suomalaiset ja ulkomaiset pankit ja pankkiiriliikkeet toimivat välittäjinä ja välittävät sijoittajilta saaneet toimeksiannot pörssiin. Sijoittaja antaa välittäjälle osto- tai myyntitoimeksiannon, jossa määritellään mitä, mihin hintaan ja kuinka paljon halutaan ostaa tai myydä, sekä kauanko toimeksianto on voimassa. Toimeksiannon ehtojen myötä välittäjä tekee sitovan osto- tai myyntitarjouksen kaupankäyntijärjestelmään. Pörssipäivänä osto- ja myyntitarjoukset käydään läpi ja järjestetään hinnan ja saapumisjärjestyksen mukaan niin kutsuttuun etuoikeusjärjestykseen. Kauppa syntyy, kun järjestyksen ensimmäisten osapuolten eli ostajan ja myyjän tarjoukset yhtyvät. (Nasdaq 201717,39-46.)

Hinta toimeksiantoon voidaan määrittää monella tapaa mutta Nasdaqin pohjoismaisissa pörsseissä tällä hetkellä kahdella eri tapaa. Markkinahinnan mukaisesti hintaa ei määrätä toimeksiantoon vaan kauppaa käydään markkinoiden sen hetkiselällä kurssilla. Toinen vaihtoehto on hinnallinen tarjous, jossa määrätään maksimi ostohinta ja minimi myyntihinta, joilla tarjous hyväksytään. Kun kaupat syntyvät hintojen kohdatessa, on välittäjän ilmoitettava toimeksiannon toteutumisesta sijoittajalle. Näitä ilmoituksia kutsutaan osto- ja myyntilaskelmiksi. Niistä on käytävä kaikki kauppaan liittyvät yksityiskohtaiset tiedot kuten kauppahinta ja kauppapäivä. Ilmoitukset on säilytettävä verotusta varten. Kaupankäynti ei ole täysin ilmaista, sillä välittäjät perivät kaupankäynnistä pienen palkkion eli kaupankäyntipalkkion, johon sisältyy pörssin perimä palkkio kaupankäynnistä. (Nasdaq 201717,39-46.)

Pörssipäiväksi kutsutaan jokaista kaupankäyntipäivää, eli yleensä jokaista pankkipäivää. Pörssin tehtävät osakekaupankäynnissä on ensiksi ottaa vastaan tarjoukset, jota seuraa tarjousten järjestäminen. Kun tarjoukset kohtaa pörssi laatii sopimukset kaupoista välittömästi. Kaupankäyntiin liittyvien toimintojen lisäksi pörssi jakaa tietoa pörssikursseista ja valvoo sääntöjensä noudattamista. (Nasdaq 201717,39-46.)

4 Osakesäästötili

Eduskunta on hyväksynyt lain, jonka perusteella Suomessa otetaan vuonna 2020 käyttöön uusi piensijoittajille suunnattu osakesäästötili. Se on yksi uusi sijoittamisen väline, jonka kautta voidaan sijoittaa osakkeisiin. Osakesäästötilin on tarkoitus kannustaa piensijoittajia aktiiviseen säästämiseen ja sijoittamiseen sekä lisätä yritysten pääoman hankintaa. Osakesäästötilin luomisella on myös tarkoitus vähentää sijoitustuotteiden verotuslista poikkeavuutta. Muut Pohjoismaat ovat askeleen edellä Suomea, koska ne ovat ottaneet jo käyttöönsä osakesäästötilin maakohtaisin ominaisuuksin. (VM 2018)

4.1 Käyttöönotto

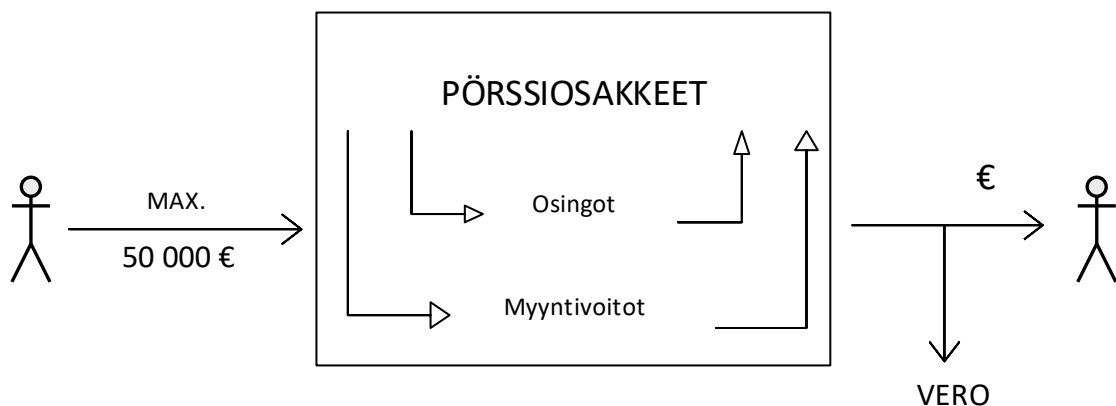
Yksityissijoittajalla on mahdollisuus avata osakesäästötili 1.1.2020 lähtien. Osakesäästötilin avaaminen alkaa valitsemalla sijoittajalle itselleen mieluisin pankki tai finanssilaitos, joka tarjoaa kyseistä palvelua. Palveluntarjoajien välillä kuluissa tulee olemaan eroavuutta, mutta tilin voi avata verkossa minkä tahansa palveluntarjoajan verkkosivuilla tunnistautumalla omilla verkkopankkitunnuksilla. On huomioitava, että yksi henkilö voi omistaa vain yhden osakesäästötilin, joka tarkoittaa myös sitä, että tiliä ei voi periä. (Pörssisäätiö 2019; Eduskunta 2019)

Kun tili on saatu avattua, pääsee sinne tallettamaan rahaa. Tilille on mahdollista tallettaa ja tililtä voidaan nostaa vain rahavaroja. Osakkeita tai muita arvopapereita ei voi siirtää tilille. Talletuksien suuruuden ja ajankohdan voi tilinhaltija itse päättää. Tilille suoritettaviin talletuksiin on kuitenkin asetettu 50 000 euron enimmäisraja, jonka mukaan osakesäästötilille suoritettujen talletusten kokonaismäärä ei voi ylittää 50 000 euron rajaa. Rajan tullessa vastaan on mahdollista tehdä lisää talletuksia, vasta kun on ensin nostanut rahaa pois. Vaikka tilille suoritetuille talletuksille on asetettu enimmäismäärä voi siitä huolimatta omistusten arvo tilillä kasvaa yli 50 000 euron rajan. Nostoihin ei kohdistu rajoitteita määrällisesti tai ajallisesti, mutta tilillä olevia varoja ei pysty lahjoittamaan. (Pörssisäätiö 2019; Eduskunta 2019)

Tilille talletetut rahavarat sijoitetaan asiakkaan tahdon mukaisesti tilin sisällä edelleen kotimaisiin tai ulkomaisiin pörssi- ja First North osakkeisiin. Jokainen voi itse päättää kuinka suurella summalla sijoittaa ja minne. Osakkeet, joita tilin sisällä on hankittu, ovat tilin haltijan nimissä ja näin ollen osakkeen omistajalle kuuluu omistajan oikeudet kyseisessä yhtiössä. (Pörssisäätiö 2019; Eduskunta 2019)

Verotus tapahtuu vasta tililtä varoja nostettaessa. Tuotoista maksetaan täysimääräisesti pääomatuloveroa sen hetkisen pääomatuloveroprosentin mukaisesti, jolloin nosto tapahtuu. Verotuksen lisäksi osakesäästötilin käytöstä seuraa erinäisiä kuluja. Palveluntarjoaja voi periä kaupankäyntikuluja osakkeiden ostoista ja myynneistä, sekä mahdollisia tilinhoito palkkioita. (Pörssisäätiö 2019; Eduskunta 2019)

Alla oleva kuvio helpottaa hahmottamaan osakesäästötilin toimintaperiaatteen. Siinä on lähdetty oikealta liikkeelle kuvaamalla osakesäästötilille tehtävien talletusten kulkua ja varemman mentäessä päädytään varojen nostoon tililtä.

Kuvio 2. Osakesäästötilin toimintaperiaate. (mukaillen Pörssisäätiö 2019)

4.2 Verotus

Osakesäästötili siirtää verotusta myöhemmäksi. Tilin sisällä syntyneiden tuottojen verotus tapahtuu nimittäin vasta tililtä varoja nostettaessa. Tämä tarkoittaa sitä, että osakkeiden myynnistä saatavista myyntivoitoista ja osingoista ei tarvitse tilin sisällä maksaa suoraa minkäänlaista veroa. Tuottojen voidaan katsoa olevan saantihetkellä ”verovapaita”, mutta todellisuudessa asia ei ihan niin ole, sillä veroja tullaan maksamaan tuotoista myöhemmässä vaiheessa. Tuotot on siis mahdollista sijoittaa edelleen tilin sisällä ilman välittömiä veroseuraamuksia. Pois lukien ulkomaiset lähdeverot. Pienilläkin summilla hyvä tuottoisiin kohteisiin osinkojen uudelleen sijoittamisen lisäksi voi pitkällä ajalla syntyä merkittäväkin omaisuus. (Eduskunta 2019; Pörssisäätiö 2019)

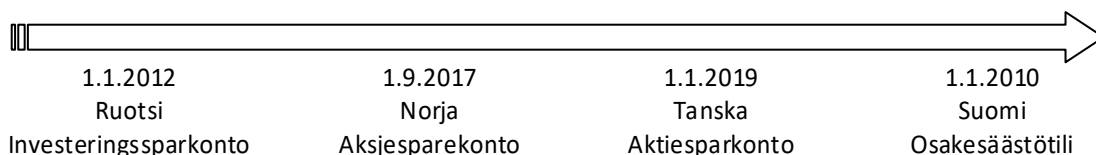
Verotus katsoo osakesäästötilin myötä saadut tuotot niiden noston hetkellä täysin pääomatuloverotettaviksi pääomatuloiksi. Pääomatuloprosentti määräytyy sen hetkisen pääomatuloveroprosentin mukaan, joka on nostohetkellä voimassa. Osakesäästötiliin ei päde verotuksessa käytettävä hankintameno-olettama. Tappiota voi kuitenkin syntyä myytessä osakesäästötilin sisällä olevia osakkeita, katsotaan luovutustappio syntyneeksi, jos osakesäästötili on sen suljettaessa tappiollinen. Tappiot on mahdollista vähentää verotuksessa muusta pääomatulosta, vasta kun osakesäästötilin sijoitukset on myyty, tilin varat nostettu pois ja tili lopullisesti suljettu. (Eduskunta 2019; Pörssisäätiö 2019)

Sijoittajalle verotuksellisesti helpommaksi tekee se, että verotiedot osakesäästötilistä menee automaattisesti verottajalle. Tarpeelliset tiedot verotuksellisesti ovat tilille tehdyt talletukset, tilin sijoitusten arvonnousu ja tililtä nostetut varat. Tilin kautta saadusta tulosta maksetaan veroa ainoastaan tililtä varoja nostettaessa pääomatuloverotuksen mukaisesti (30% tai 34%). Sijoittajan ei itse tarvitse tehdä muistiinpanoja verotuksellisesti tärkeistä asioista osaketiliin liittyen vaan sen palveluntarjoajan, jonka palveluksessa osakesäästötili on. Jos on tarve vaihtaa palveluntarjoajaa, siirtyvät tiedot eteenpäin. Vaihtaessa palveluntarjoajaa ei vaihdon yhteydessä osakesäästötilin varoja veroteta, vaan tili on mahdollista siirtää toiselle palveluntarjoajalle ilman veroseuraamuksia. (Eduskunta 2019; Pörssisäätiö 2019)

4.3 Muualla

Muut pohjoismaat ovat jo ottaneet käyttöönsä tietynlaisiin tilirakenteisiin perustuvia järjestelmiä eli sijoitussäästötilejä, jotka yhdistävät suoran- ja välillisen sijoittamisen. Sijoitussäästötilit eli tilijärjestelmät ja niiden verotus eroaa maittain. Säästämisäikana syntyneet tuotot ja tililtä nostetut varat saattavat olla osittain tai kokonaan verovapaita. Esimerkiksi Ruotsin investeringssparkonto eli ISK-tilin tuotot ovat täysin verovapaita, mutta vuosittain määrätään kuitenkin maksettavaksi kaavamainen vero tilin varojen arvon mukaan. Myös sallitut sijoituskohteet vaihtelevat tileillä maittain, mutta tarkoituksena niiden käyttöönotolla on kaikissa maissa kannustaa ihmisiä sijoittamaan. (Eduskunta 2018)

Seuraavassa on esitetty aikajana (Kuvio 3.) tilien käyttöönotto ajankohdista. Kuviosta nähdään Ruotsin ottaneen ensimmäisenä käyttöönsä investeringssparkonto tilin. Ruotsin jälkeen Norja on avannut käyttöönsä aksjesparekonto tilin ja sen jäljessä Tanska oman aktiesparkonto:nsa. Viimeisimpänä on Suomi. Kaikilla mailla on omat maakohtaiset ominaisuutensa tilin suhteen, mutta ajatus on sama.

Kuvio 3. Aikajana (mukaillen Pörssisäätiö 2019)

4.3.1 Ruotsin investeringssparkonto

Ruotsissa pääministeri Fredrik Reinfeldtin (mod.) hallituksen johdolla vuoden 2012 tammi-kuussa otettiin sijoittajien käyttöön uusi sijoittamisen ja säästämisen muoto investeringssparkonto, lyhyemmin ISK-tili. Ensimmäisenä käyttöönotto vuotena uusia tilejä avattiin jopa 210 000 ja tähän päivään mennessä lukema on jo yli kymmen kertaistunut.

Tilille on mahdollisuus säästää käteistä, osakkeita, rahasto-osuuksia ja muita arvopapereita. Tilillä olevilla arvopapereilla voi käydä kauppaa, sekä myyntivoitot ja osingot, on sijoitettavissa uudelleen ilman veroseuraamuksia. (Koskinen 2018)

Vain luonnollinen henkilö tai kuolinpesä voi omistaa sijoitussäästötilin, mutta tiliiä eivät voi omistaa oikeushenkilöt eli esimerkiksi yritykset. Sijoitussäästötilin tarkoituksena on kannustaa yksityishenkilöitä säästämään ja helpottaa osakkeiden, rahasto-osuuksien ja muiden arvopapereiden omistamista. (Sparsam Skatt 2018)

ISK-tilillä olevien sijoitusten tuottoja ei veroteta sijoitusaikana tilin sisällä ollenkaan, jolloin osingot ja myyntivoitot voi sijoittaa uudelleen ilman suoria veroseuraamuksia. Pääomatuoveroa on kuitenkin maksettava, jos tililtä halutaan nostaa sijoitettua pääomaa suurempi määrä. Tämän lisäksi Ruotsi verottaa vuotuista kaavamaista veroa laskemalla pääoman riskittömään korkoon perustuvaa tuottoa eli niin sanottua laskennallista tuottoa, kannustaa näin riskinottoon. (Koskinen 2018)

4.3.2 Norjan aksjesparekonto

Norjassa on otettu vuoden 2017 syyskuussa käyttöön aksjesparekonto-tili eli lyhyemmin ASK-tili. Tili on laadittu pörssinoteerattujen osakkeiden ja rahasto-osuuksien säilyttämiseen. Rahasto-osuuksien sisällöstä 80% on kuitenkin vähintään oltava pörssiosakkeita. (Pörssisäätiö 2018; Eduskunta 2018)

Osakkeiden osingot ja rahaston tuotot tililtä verotetaan normaalisti osinkoverotuksen sääntöjen mukaan. Luovutusvoittoja tilin sisällä ei veroteta. Myös luovutustappiot ovat vähennyskelpoisia tilin sisällä tapahtuneista luovutusvoitoista. Luovutusvoittojen verotus tapahtuu tililtä varoja nostettaessa, kun nostettavat varat ylittävät tilille sijoitetut varat. Esimerkiksi jos tilille on sijoitettu 2000 NOK, on ensimmäiset 2000 NOK verovapaita tililtä nostettaessa. (Pörssisäätiö 2018; Eduskunta 2018)

Norjassa ASK-tilille on sijoittajan aikaisempia sijoituksia ajatellen asetettu siirtymäsäännös. Säännöksen myötä sijoittaja voi siirtää tietyn määräjän jo omistamiaan pörssiosakkeita ja osakerahasto osuuksia ilman luovutusvoittoveroa.

(Pörssisäätiö 2018; Eduskunta 2018)

4.3.3 Tanskan aktiesparkonto

Vuoden 2019 alussa tanskassa on otettu käyttöön aktiesparkonto-tili. Tilin kautta on mahdollista sijoittaa pörssinoteerattuihin osakkeisiin ja osakeperusteisiin rahastoihin. Jokainen henkilö voi perustaa vain yhden osakesäästötilin. Tilille suoritettaville talletuksille on asetettu 50 000DKK suuruinen katto ensimmäisenä 2019 vuonna, joka jälkeen sen on suunniteltu nousevan asteittain 50 000DKK per vuosi. Tilin realisoiduista ja realisoimattomista tuotoista maksetaan 17% verokannan mukaista veroa. Arvonnousu on siis veronalaista ja arvon lasku vähennetään tulevista tuotoista. (Eduskunta 2018)

4.4 Tulokset

Seuraavaksi käydään läpi tuloksia, joista käy ilmi suuria ja hieman pienempiä eri eroavaisuuksia verraten osakesäästötiliä Pohjoismaiden samankaltaisiin tileihin, suoraan osakesijoittamiseen sekä yleisellä tasolla muihin sijoittamisen tuotteisiin.

Vertaamalla osakesäästötiliä muiden Pohjoismaiden samankaltaisiin tileihin saadaan tulokseksi, että Suomen osakesäästötili ei ole täysin identtinen minkään muun kanssa. Yhtäläisyyksiä tietenkin löytyy, mutta tässä vaiheessa ollaan kuitenkin kaukana esimerkiksi Ruotsin suositusta ISK-tilistä. Vaikka muiden Pohjoismaiden käyttöön ottamat sijoitussäästötilit ovat rakenteeltaan samanlaiset, eroavat ne kuitenkin toisistaan maakohtaisin ominaisuuksin. Suomen osakesäästötili on tällä hetkellä rajoitetuin ominaisuuksiltaan muihin verrattuna.

Suomeen tuleva osakesäästötili eroaa muiden maiden tileistä eniten sen kautta sijoitettavien sijoitustuotteiden suppean valikoiman takia. Suomen osakesäästötililtä voi nimittäin sijoittaa vain pörssiosakkeisiin ja First North osakkeisiin, kun taas muissa maissa tilien

kautta voi sijoittaa osakkeiden lisäksi vähintään rahastoihin. Ruotsin ISK-tililtä on mahdollista sijoittaa vielä moniin muihinkin osakkeiden ja sijoitusrahasto-osuuksien lisäksi.

Ainoastaan Tanska on asettanut Suomen lisäksi tilille siirrettävien varojen kokonaismäärälle maksimi rajan. Tanska on kuitenkin suunnitellut nostavan rajaa asteittain ensimmäisestä vuodesta eteenpäin. Suomessa tämä raja on pysyvä näillä näkymin. Norjan ASK-tili on ainoa, jonne on mahdollista siirtää jo olemassa olevia osakeomistuksia tietyn siirtymäajan. Suomen osakesäästötilille tämä ei ole mahdollista, sillä sinne hyväksytään ainoastaan rahatalletukset.

Suomen osakesäästötili on ainut muihin Pohjoismaiden tileihin verraten, jota verotetaan ensimmäisen kerran vasta tililtä varoja nostettaessa. Ruotsin ISK-tili on muuten samankaltainen verotukseltaan, poiketen kuitenkin vuosittain perittävästä laskennalliseen tuottoon perustuvasta varallisuusverosta. Norjassa verotus on muuten samankaltainen Suomen osakesäästötilin kanssa, mutta osingot ja rahasto-osuuksien tuotot verotetaan normaalin osake- ja rahastosijoittamisen tapaan ASK-tililtä.

Kaikille yhteistä on kuitenkin tilin tarkoitus kannustaa säästäjiä sijoittamaan, tekemällä sijoittamisesta hieman yksinkertaisempaa tilin myötä, sekä se ettei tilille siirrettäviin rahatalletuksiin ole asetettu alarajaa. Tämä mahdollistaa pienilläkin summilla sijoittamaan mukaan lähtemisen.

Lopullisena tuloksena voidaan katsoa Suomen osakesäästötilin olevan lähimpänä Tanskan aktiesparkonto tiliä, sillä niillä on eniten yhtäläisyyksiä toistensa kanssa. Sekä Suomessa että Tanskassa on mahdollista avata vain yksi tili yhtä säästäjää kohden, sekä tilille sijoitettaville varoille on asetettu yläraja.

Tuloksena muihin sijoitustuotteisiin osakesäästötiliä vertaamalla, tulee osakesäästötili verotuksellisesti olemaan samanlainen kuin sijoitusrahastoissa. Sekä sijoitusrahastoissa että osakesäästötilissä maksetaan pääomatuloveron mukaista veroa vasta siinä vaiheessa, kun varoja halutaan nostaa pois. Sama yhtäläisyys on sijoitusvakuuksissakin, jossa verotus tapahtuu vasta varoja nostettaessa. Eroavaisuus rahastosijoittamiseen on kuitenkin se, että osakesäästötilin kautta säästäjä tekee itse omat sijoituspäätöksensä, kun taas rahastoon sijoittaessa ei voi tarkalleen tietää sen sijoituskohteita. Sijoitussäästötilin kautta tehdyissä sijoituksissa osakkeet ovat sijoittajan nimissä, jonka myötä hänellä on omistajan oikeudet ja näin oikeutettu esimerkiksi äänioikeuteen yhtiökokouksessa, mutta näin ei kuitenkaan ole rahastosijoittajalla.

Osakesäästötilin ajatus on samanlainen kuin PS-tilissä, jossa tuottoa ei veroteta säästämisaikana lainkaan, jonka seurauksena sijoittaja pääsee nauttimaan korkoa korolle –ilmiöstä. Molemmille tileille tehdään rahatalletuksia, jotka sijoitetaan eteenpäin. Erona kuitenkin se, että PS-tilin kautta pystyy sijoittamaan muihinkin kuin osakkeisiin, mutta sijoitus päätökset hoitaa palveluntarjoaja eikä sijoittaja itse, niin kuin osakesäästötilillä.

Jos jätetään suora osakesijoittaminen vertailusta pois, niin tuloksellisesti merkittävin yhteys muihin sijoitusmuotoihin on osakesäästötilin yhdenmukaisempi verokohtelu muiden sijoitusinstrumenttien kanssa. Se siis mahdollistaa tasavertaisemman verotuksen osakesijoittamisen ja muiden sijoitusten välillä.

Suoran osakesijoittamisen ja osakesäästötilin vertailun tuloksena esiin nousee verotuksen erilaisuus. Osingot ja myyntivoitot ovat osakesäästötilin sisällä mahdollista sijoittaa uudelleen ilman välissä menevää veroa, kun taas suorassa osakesijoittamisessa sijoittajan on maksettava myyntivoitoista ja osingoista ensin verot, jonka jälkeen varat voi sijoittaa vasta eteenpäin. Osinkojen verotus on täysin pääomatuloverotettavaa tuloa osakesäästötililtä tehdyissä osakesijoituksissa tililtä varoja nostettaessa toisin kuin suorassa osakesijoittamisessa, jossa 15% on verovapaata tuloa ja loput 85% välitöntä pääomatuloverotettavaa tuloa. Osakesäästötilin kautta ulkomaisiin osakkeisiin sijoitettujen osakkeiden osingoista maksettavaa lähdeveroa ei suorien osakesijoitusten tapaan voida hyvittää eikä myöskään suorassa osakesijoittamisessa hyödynnettävä hankintameno olettamakaan ole käytössä osakesäästötilin kautta tehdyissä osakesijoituksissa.

5 Pohdinta

5.1 Tulosten tarkastelu

Kaikissa asioissa on aina hyvät ja huonot puolensa. Niin on osakesäästötilissäkin, jonka vuoksi se jakaa mielipiteitä puolesta ja vastaan. Tuloksia tarkastelemalla pystytään näkemään osakesäästötiliin liittyviä hyviä ja huonoja puolia.

Uuden osakesäästötilin suurimpana hyötynä voidaan pitää mahdollisuutta siirtää verotusta myöhemmäksi. Tämä koskee ainoastaan pitkän aikavälin sijoituksia, sillä lyhyen aikavälin sijoituksiin se aiheuttaa tappiollisen haitan, minkä vuoksi asia on hiukan ristiriitainen. Verotuksen lykkääminen mahdollistaa kuitenkin osakkeiden myymisen, uusien osakkeiden oston sekä osinkojen sijoittaminen edelleen ilman välitöntä verotusta, pois lukien kuitenkin ulkomaisten osakkeiden lähdeverot. Verotuksen lykkäämisestä saatava hyöty on sitä suurempi mitä pidemmäksi aikaa veronmaksua siirretään ja mitä enemmän tuottoja sijoitetaan edelleen, kasvattaen siten varallisuutta korolle korkoa -ilmiön myötä.

Tuotot voi myös jättää tilille rahana odottamaan parempia sijoittamisen mahdollisuuksia eli toisin sanoen ostoajkoja. Sijoitus päätöksen tekemiseen on sijoittajalla myös matalampi kynnyks, koska verotusta ei tarvitse miettiä sijoituspäätöksiä tehdessä. Koska poliittisten muutosten myötä pääomatuloverotus voi heilahdella, on verotuksen siirtämisestä siinäkin mielessä hyötyä, että tilinhaltija voi verotuksen noustessa odotella parempia ajkoja siirtämällä varojen nosta myöhemmäksi.

Hallinnollisesti osakesäästötili on helppo sellaiselle, joka karttaa veroilmoituksia. Palveluntarjoaja hoitaa tiedot verottajalle ja sijoittaja voi keskittyä vain tekemään sijoituspäätöksiä. Jos palveluntarjoaja ei enää miellytä tai palvelumaksut ovat itselleen liian korkeat, on palveluntarjoajaa mahdollista vaihtaa ilman veroseuraamuksia. Se antaa mahdollisuuden kilpailutukselle ja palveluntarjoajien väliselle kilpailulle. Tilin hoito- ja palvelumaksujen suuruus vaikuttaa nimittäin merkittävästi palveluntarjoajan valintaan ja tilin tuottavuuteen.

Osakesäästötili aiheuttaa monien mielessä huolta ja suuria kysymyksiä valtion verotulojen saannin vähenemisen suhteen. Valtion näkökulmasta verotus tulee luultavasti kuitenkin pysymään samanlaisena pitkällä aikavälillä, sillä osakesäästötilin myötä verotus ei ole poistumassa vaan se lykkäänny vain myöhemmäksi. Tietenkin alkuvuosina verotuloja tulee vähemmän, mutta se tasoittuu ajan kanssa.

Vilkasta keskustelua herättävänä asiana ja yhtenä merkittävänä haittana voidaan pitää osakesäästötilin 50 000 euron rajaa tilille suoritettavien talletusten kokonaismäärälle. Esimerkiksi 300 euron kuukausi säästöillä raja tulee vastaan jo alle 14 vuoden päästä. Osakesäästötilille siirrettäville varoille on asetettu myös toinen ehto, joka sulkee pois mahdollisuuden siirtää osakesäästötilille aikaisempia osakeomistuksia. Jos aikaisempiin osakeomistuksiin kiinnitettyjä varoja halutaan kuitenkin siirtää osakesäästötilille, on ne tietenkin myytävä ensin.

Koska osakesäästötililtä on mahdollista sijoittaa vain pörssiosakkeisiin ja First North – osakkeisiin, pakottaa se sijoittajaa suurempaan riskin ottoon. Lisäämällä mahdollisuuksia sijoittaa eri sijoitustuotteisiin antaisi se mahdollisuuden sijoittajalle pienempään riskin ottoon esimerkiksi rahastojen kautta. Sijoitustuotteiden vajavaisuus vaikuttaa tietenkin myös hajauttamiseen. Riskiä on mahdollista hajauttaa osakesäästötilillä sijoittamalla ainoastaan useisiin eri yhtiöihin, mutta matalariskisempiin sijoitustuotteisiin ei ole annettu mahdollisuutta sijoittaa. Vielä ei voi kuitenkaan tietää onko jatkossa tulossa uudistuksia, jonka myötä osakesäästötililtä pystyisi sijoittamaan myös esimerkiksi rahastoihin.

Osakesäästötilin katsotaan olevan kannattava pitkällä aikavälillä, mutta silti tilin kautta tehtyihin osakesijoituksiin ei pysty hyödyntämään suorassa osakesijoittamisessa käytettävää hankintameno-olettamaa yli kymmenen vuoden takaisten osakesijoitusten myynnin verotuksessa. Tämän lisäksi tilin sisällä tapahtuneet luovutustappiot eivät ole verovähennysoikeellisia. Luovutustappio on kylläkin mahdollista vähentää pääomatuloverouksessa, mutta vasta kun varat on nostettu ja tili lopetettu kokonaan. Lopuksi vielä yksi merkittävä verotuksellinen miinus osakesäästötiliin liittyen, nimittäin varoja nostettaessa tuotoista joutuu maksamaan täysin pääomatuloveroprosentin mukaisesti veroa, joka myöskin kertoo tilin kannattamattomuudesta lyhyen aikavälin sijoituksissa suoraan osakesijoittamiseen nähden.

5.2 Johtopäätökset

Suomalaiset kotitaloudet ovat yksi merkittävin rahoituksen lähde yritysten kasvun kannalta, jonka seurauksena monet yritykset ovat listautuneet pörssiin. Kotitalouksien talletukset olisi saatava liikkeelle ja siksi osakesäästötili voisikin olla yksi merkittävä ratkaisu siihen. Aluksi suosio tuskin on suurta, mutta ajan kanssa osakesäästötili saattaa kannustaa suurtakin yleisöä sijoittamaan siihen.

Riskin ottaminen on monelle säästäjälle vaikea päätös ja siksi osakesäästötililtä pitäisikin olla mahdollisuus sijoittaa pienempi riskisempiin tuotteisiin kuten sijoitusrahastoihin. Nenkään, jotka eivät uskalla tehdä sijoituspäätöksiä verotuksen pelossa voisivat sijoittaa vaihtoehtoisesti osakesäästötilin kautta. Tällöin heidän ei tarvitsisi huolehtia verotuksellisista seikoista ja hyviä kauppoja ei jäisi tekemättä, sillä sijoituspäätöksiä olisi helpompi tehdä.

Nyt kun Suomi on muiden Pohjoismaiden tavoin ottamassa käyttöön osakesäästötilin, on se taas askeleen lähempänä muiden maiden kehityssuunnassa eteenpäin. Maakohtaisia eroavaisuuksia tulkiten on selkeä huomata, että Suomen osakesäästötili on niukempi ja rajoitetumpi muihin maihin verrattuna.

Tili jakaa jo nyt mielipiteitä puolesta ja vastaan. Odotettavaa kuitenkin on, että tiliin tehdään ajan myötä muutoksia parempaan ja sen myötä saadaan mukaan lisää potentiaalisia sijoittajia. Muutokset voisivat koskea tilin tämän hetkistä talletusten ylärajaa ja sijoitusinstrumenttien valikoimaa. Talletusten ylärajaa tulisi nostaa, jonka myötä saataisiin suurempia summia rahavaroja liikkeelle. Valikoima sijoitettaviin instrumentteihin on tällä hetkellä suppea ja sitä olisi syytä monipuolistaa. Jokaiselle olisi löydettävä mieleinen vaihtoehto sijoitustuotteiden tarjonnasta tilin sisältä. Tämä lisäisi myös hajauttamisen mahdollisuutta eri sijoitusinstrumenttien suhteen.

Toivottavasti tulevaisuudessa tilille tehtävät muutokset olisivat vain muutoksia parempaan, eikä tapahtuisi niin kuin PS-tilille, jonka kysyntä romahti, kun tilin ehtoja muutettiin huonompaan. Suosio riippuu suurelta osin tilin ehdoista ja ehtojen jatkuvuudesta, sillä pelkona on aina muutos huonompaan.

Vielä on vaikea tehdä tarkkoja laskelmia osakesäästötilin kannattavuudesta rahallisesti suoraan osakesijoittamiseen nähden, mutta ainakin sen voi jo tietää, että lyhyen aikavälin sijoitukseen se ei ole kannattava. Osakesäästötili on hyödyllinen väline pitkällä aikavälillä sijoittajan hyötyessä tehokkaammin korkoa korolle -ilmiön vaikutuksesta.

5.3 Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi

Osakesäästötili oli itselleni täysin tuntematon ja vieras uudistus, josta kuulin ensimmäistä kertaa Haaga-Helia ammattikorkeakoulun raha ja talous -suuntautumisopinon sijoitus-toiminta ja arvopaperimarkkinat -kurssilla. Kiinnostuin ottamaan asiasta selvää ja päätinkin tutkia asiaa tehden aiheesta opinnäytetyöni. Aihe on ajankohtainen ja tietoa vielä niukasti, koska uudistus tulee käytäntöön vasta vuonna 2020 ja tämä opinnäytetyö on tehty

keväällä 2019. Opinnäytetyössä en siis päässyt tutkimaan tilin suosiota avausten määriä analysoimalla tai vertailemaan palveluntarjoajien tiliin liittyviä maksuja.

Opinnäytetyötä tehdessäni nousi itselleni odottamattoman paljon esiin aikataulun suunnittelun ja ajan käytön tärkeys. On hyvä varata aikaa riittävästi työn tekemiseen, sillä ainoastaan lähteiden etsintään kului huomattavan paljon aikaa. Huolella tehty aikataulu ja työn toteutuksen suunnitelma helpottavat suuresti työn tekemistä, vaikkakaan aina eivät suunnitelmat pidä ja niihin on tehtävä muutoksia.

Tämä opinnäytetyö ei auttanut minua ainoastaan oppimaan, mikä tämä piensijoittajille suunnattu sijoittamisen työkalu osakesäästötili oikein on, vaan se auttoi lisäksi syventämään jo aikaisemmin oppimaani tietoa sekä kirjoittamisen taitoa. Opinnäytetyön tekemisen kautta saadut tiedot ja taidot, sekä itsestä löytyneet kehittämisen kohteet valmistavat kohti tulevaisuutta ja työelämää. Koska osakesäästötiliä ei vielä ole otettu käyttöön, jatkuu aiheen tutkiminen ja seuraaminen vielä tämän opinnäytetyön valmistumisen jälkeenkin.

Lähteet

Alhonsuo, S. ; Nisén, A. ; Nousiainen, S. ; Pellikka, T. & Sundberg, S. 2012. Finanssitoiminnan käsikirja. Finva. Helsinki.

Eduskunta 2018. Hallituksen esitys HE 275/2018 vp. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_275+2018.aspx. Luettu: 5.1.2019.

Eduskunta 2019. Valiokunnan mietintö. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/VaVM_37+2018.aspx. Luettu: 5.1.2019.

Finanssiala ry 2018a. Säästämisen ja sijoittamisen perusteet. Luettavissa: <http://www.finanssialalle.fi/opintomateriaalit/finanssialan-perusteet/saastaminen-ja-sijoittaminen/saastamisen-ja-sijoittamisen-perusteet.html>. Luettu: 7.1.2019.

Finanssiala ry 2018b. Säästö- ja sijoitussuunnitelma. Luettavissa: <http://www.finanssialalle.fi/opintomateriaalit/finanssialan-perusteet/saastaminen-ja-sijoittaminen/saasto-ja-sijoitussuunnitelma.html>. Luettu: 10.1.2019.

Finanssiala ry 2018c. Eri sijoitusmuodot. Luettavissa: <http://www.finanssialalle.fi/opintomateriaalit/finanssialan-perusteet/saastaminen-ja-sijoittaminen/eri-sijoitusmuodot.html>. Luettu: 10.1.2019.

Finanssiala ry 2018d. Talletukset (tilit). Luettavissa: <http://www.finanssialalle.fi/opintomateriaalit/finanssialan-perusteet/saastaminen-ja-sijoittaminen/eri-sijoitusmuodot/talletukset-tilit.html>. Luettu: 10.1.2019.

Finanssivalvonta 2018. Pörssi ja muut kauppapaikat. Luettavissa: <https://www.finanssivalvonta.fi/paaomamarkkinat/porssi-ja-muut-kauppapaikat/>. Luettu: 15.3.2019.

Finlex 2018. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi osakesäästötilistä. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2018/20180279.pdf>. Luettu: 1.1.2019.

Heikkilä, T. 2018. Osakesäästötilin hyvät ja huonot puolet. Luettavissa: <https://www.sijoittaja.fi/105775/osakesaastotilin-hyvät-ja-huonot-puolet/>. Luettu: 2.4.2019.

Investori 2017. Pörssiosakkeet. Luettavissa: <http://www.investori.com/j/artikkelit/osakesijoittaminen/89-poerssiosakkeet>. Luettu: 15.3.2019.

- Knüpfer, S. & Puttonen, V. 2018. Moderni rahoitus. Alma Talent. Helsinki.
- Kontkanen, E. 2015. Pankkitoiminnan käsikirja. Finva. Helsinki.
- Korpela, V. 2016. Sijoittajan verokirja. Verotieto Oy. Helsinki.
- Koskinen, P. 2018. Ruotsista mallia. Arvopaperi, 6-7/2018. Luettavissa: <https://summa.al-matalent.fi/article/ap/uutiset/ruotsista-mallia/441911#>. Luettu: 28.3.2019.
- Minilex 2015-2019. Mikä on arvo-osuustili? Luettavissa: <https://www.minilex.fi/a/mik%C3%A4-on-arvo-osuustili>. Luettu: 27.2.2019.
- Nasdaq Helsinki (yhtiö). 2017. Opi osakkeet. Nasdaq Helsinki. Helsinki.
- OP, Pörssinoteeratut indeksiosuusrahastot. Luettavissa: <https://www.op.fi/henkiloasi-akkaat/saastot-ja-sijoitukset/muut-porssilistatut-tuotteet>. Luettu: 23.1.2019.
- OP Media 2018. Tunnusluvut tutuiksi. Luettavissa: <https://op.media/sijoittaja-koulu/tunnusluvut-tutuiksi-perehdy-ainakin-naihin-ennen-sijoituspaatosta-92221c7f8e254e84be3effc366edc7a9>. Luettu: 1.2.2019.
- Puttonen, V. & Repo, E. 2011. Miten sijoitan rahastoihin. WSOYpro Oy. Helsinki
- Pörssisäätiö 2015. Sijoitus rahasto-opas. Pörssisäätiö. Helsinki. Luettavissa: www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2015/05/sijoitus_rahasto_opas_2015_b.pdf. Luettu: 26.3.2019.
- Pörssisäätiö 2017. Osakeopas. Pörssisäätiö. Helsinki. Luettavissa: www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2017/06/Osakeopas-2017.pdf. Luettu: 26.3.2019.
- Pörssisäätiö 2018. Pörssisäätiön esitys VM:n työryhmälle. Sijoittajan neutraali verotus/osakesäästötili. Helsinki. Luettavissa: http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2018/08/Osakesäästötili_sijoittajan-neutraali-verotus_03112017_Pörssisäätiö.pdf. Luettu: 28.3.2019.

Pörssisäätiö 2019. Näin uusi sijoittajan työkalu toimii. Luettavissa: <http://www.porssisaatio.fi/blog/2019/03/12/eduskunta-hyvaksyi-osakesaastotililait-nain-uusi-yksityissijoittajan-tyokalu-toimii/>. Luettu: 20.3.2019.

Sijoittaja 2017. Kolme sijoittajan tärkeintä tunnuslukua. Luettavissa: <https://www.sijoittaja.fi/64957/kolme-sijoittajan-tarkeinta-tunnuslukua/>. Luettu: 15.2.2019.

Sijoitusrahastot 2019. Rahastosijoittaminen pähkinänkuoressa. Luettavissa: <https://sijoitusrahastot.org/rahastot-sijoitusrahasto-opas/rahastosijoittaminen-pahkinankuoressa/>. Luettu: 25.1.2019.

Sijoitustieto 2018. Aloittelijan opas. Luettavissa: <https://www.sijoitustieto.fi/sijoitus-artikkelit/sijoituslajit-aloittelijan-opas>. Luettu: 20.2.2019.

Sinkman, A. 2019. Osakesäästötilin verosäännökset. Luettavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2019-AK-240468.pdf>. Luettu: 27.3.2019.

Sparsam Skatt 2018. Investeringssparkonto. Luettavissa: <http://www.investeringsspar-konto.se/>. Luettu: 28.3.2019.

Veronmaksajat 2018a. Sijoittaminen. Luettavissa: <https://www.veronmaksajat.fi/Sijoittaminen/>. Luettu: 7.3.2019.

Veronmaksajat 2018b. Osinkojen verotus. Luettavissa: <https://www.veronmaksajat.fi/Sijoittaminen/Osinkojen-verotus/>. Luettu: 7.3.2019.

Veronmaksajat 2018c. Myyntivoitto eli luovutusvoitto. Luettavissa: <https://www.veronmaksajat.fi/Sijoittaminen/Myyntivoitto-eli-luovutusvoitto/>. Luettu: 7.3.2019.

Vero 2017a. Osingot listaamattomista yhtiöistä. Luettavissa: https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/sijoitukset/osakkeet_ja_osingot/osingot_listaamattomasta_yhtiost/. Luettu: 8.3.2019.

Vero 2017b. Sijoitusrahasto-osuudet. Luettavissa: <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/sijoitukset/sijoitusrahastoosuude/>. Luettu: 8.3.2019.

Vero 2017c. Osakkeiden myynti. Luettavissa: https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/sijoitukset/osakkeet_ja_osingot/osakkeiden_myynti/. Luettu: 8.3.2019.

Vero 2017d. Osinkotulojen verotus. Luettavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47901/osinkotulojen-verotus/>. Luettu: 7.3.2019.

VM 2018. Valtiovarainministeriö. Osakesäästötili käyttöön vuonna 2020. Luettavissa: https://vm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/osakesaastotili-kayttoon-vuonna-2020. Luettu: 10.1.2019.